

III RIIGIKOGU

7. istungjärk. **Protokoll nr. 182 (14).**

1928.

**III Riigikogu koosolek 13. novembril 1928
kell 17.**

Kokku on tulnud 96 Riigikogu liiget.

Valitsuse loosis: Riigivanem **J. Tõnisson**, teedeminister **A. Kerem**, siseminister **J. Hüneron**, haridusminister **A. Möttus**, kaubandus-tööstusminister **J. Holberg**, töö-hoolekandeminister **K. Soonberg**, põllutööminister **O. Köster**, kohtuminister **T. Kalbus**, välisminister **H. Rebane**, rahaminister **A. Teetsov**.

Päevakord:

1. Valga maaomavalitsuse likvideerimise seadus — J. Soots'i, G. Ottas'e ja R. Vreeman'i ettepanek.

2. Loomataudide vastu võitlemise seaduse muutmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

3. Katlamaksu kaotamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

4. Orjapidamise kohta käiva rahvusvahelise konventsiooni kinnitamise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

5. Tapamajade ja liha järelvaatuse seaduse § 28. muutmise seadus — redaktsiooni komisjoni ettepanek.

6. Läbirääkimised põllumeeste kogude Riigikogu rühma erakorralise teadaande puhul.

7. Võõra maa peal asuvate elamute seadus — maakomisjoni ettepanek.

8. Kriminaalseadustik — II lugemisel.

9. Kriminaalkohtupidamise seaduse § 986. muutmise seadus — II lugemisel.

10. Tallinna tehnikumi seadus — II lugemisel.

11. Eesti vabariigi Tartu ülikooli seaduse muutmise ja täiendamise seadus — hariduskomisjoni ettepanek.

12. Riigikassa kuueprotsendiliste võlakirjade väljaandmise seadus — II lugemisel.

13. Eesti-Rootsi vahelise laevamöödotunnistuste vastastikku tunnustamise deklaratsiooni, Eesti mõõtkirjade Rootsi laevamõõtmise määruste kohaselt väljaandmise kokkuleppe ja lõpp-protokolli kinnitamise seadus — II lugemisel.

14. Rahvaväelaste ja nende perekondade

pensioniseaduse muutmise seadus — II lugemisel.

15. Asunikude ehituslaenu seadus — rahaasjanduse komisjoni ettepanek.

16. Esimese rahvusvahelise töökongressi poolt Washingtonis vastuvõetud tööstusettevõtetes tööaega kaheksa tunniga päevas ja neljakümnekaheksa tunniga nädalas piirava konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — sotsiaalkomisjoni ettepanek.

Koosolekut juhatab esimees **K. Einbund**, pärast abiesimees **R. Penno**.

Sekretäri kohal abisekretär **J. Piiskar**.

Koosolek algab kell 17.20 min.

Juhataja **K. Einbund**: Riigikogu koosolek on avatud.

**1. Päevakorra M. Martinson (põl):
muutmine. Teen ettepaneku,**

läbirääkimised põllumeeste kogude Riigikogu rühma erakorralise teadaande puhul võtta 1. päevakorra-punktiks.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Nähtava enamusega on ettepanek vastu võetud.

2. Teadaandmine Vabariigi Valitsuse ametist lahkumise kohta. Mina sain Riigivanemalt kirja Riigikogu juhatuselt. Riigikogu juhatus otsustas sellest teatada Riigikogule. Kirja sisu on järgmine, mis mul on au ette kanda:

„On näha, et Vabariigi Valitsusel praeguses koosseisus mitte enam võimalik ei ole edukat tööd koos Riigikoguga jätkata. Viimastel päevadel on mõned tarvilikud seaduseelnõud, mis Vabariigi Valitsus esitanud ja kaitsnud, kindlat vastuseismist leidnud isegi mõne koalitsiooni-rühma poolt. Suurem koalitsiooni-rühm on Riigikogus ootamatult välja astunud ühe valitsuseliikme vastu. Viimaks on sellesama suurema koalitsiooni-rühma algatusel ja otsustaval kaastegevusel tagasi lükatud asunduskapitali seadus, mis on hädatarvilik ja tähtis niihästi meie maareformi edukaks teostamiseks, kui ka üldse meie põllumajanduse krediidiinõuete rahuldamiseks.

Et Riigikogule võimalust anda uut rühmade koondust leida, kelle toetusel valitsus saaks tarviliku edukusega tegutseda, on minul au Riigikogule esitada Vabariigi Valitsuse lahkumise teadaanne.“

Kodukorra § 103. põhjal otsustab Riigikogu, pärast valitsuse lahkumiskirja teatamist, teha Riigikogu esimehele ülesandeks, ettepanekuga esineda Vabariigi Valitsuse kokkuseadmise ja ametisse kutsumise asjas.

M. Martinson (põl): Teen ettepaneku: „Ära kuulates Riigivanema teadaande Vabariigi Valitsuse ametist lahkumise üle, otsustab Riigikogu kodukorra § 103. põhjal teha Riigikogu esimehele ülesandeks, ettepanekuga esineda Vabariigi Valitsuse kokkuseadmise ja ametisse kutsumise asjus.“

J. Voiman (stp), kohalt: Palun sõna.

Juhataja **K. Einbund**: Mille kohta?

J. Voiman (stp), kohalt: Vabariigi Valitsuse teadaande puhul.

Juhataja **K. Einbund**: Rkl. Voiman tahab sõna Vabariigi Valitsuse teadaande puhul. Mina ei saa selleks sõna anda, sest see on Riigikogu juhatuse teadaanne.

(Hääletatakse.) Nähtava enamusega on rkl. Martinson'i ettepanek vastu võetud.

3. Teadaandmine komisjonidesse antud seaduseelnõude kohta.

Sekretär **J. Piiskar**: Riigikogu juhatuse poolt on antud:

1. Washingtonis 1927. a. tehtud rahvusvahelise raadiotelegraafi konventsioon ning sellele lisatud üldise määrustiku ja lisamäärustiku kinnitamise seadus — üldkomisjon.

2. Jahiseadus — maakomisjoni; juriidilise külje suhtes seisukoha võtmiseks üldkomisjon.

3. Eesti kultuurkapitali seaduse muutmise seadus — hariduskomisjon.

4. Üheksanda rahvusvahelise töökonverentsi poolt vastuvõetud meremeeste palkamise lepingu konventsiooni eelnõu kinnitamise seadus — üldkomisjon.

5. 1928./29. aasta kulude ja tulude liselarve nr. 1 — eelarvekomisjon.

4. Läbirääkimised põllumeeste kogude Riigikogu

M. Martinson (põl): Kuna praegu Riigikogu esimehele ülesandeks on tehtud samme astuda uue

rühma erakorralise teadaande puhul. valitsuse kujundamiseks, siis arvatavasti ei oleks praegu tarvilik pidada läbirääkimisi, vaid peaksime

kõik sammud seadma selleks, et rutuliselt uus valitsus kujundataks, sellepärast teen ettepaneku,

läbirääkimised põllumeeste kogude Riigikogu rühma erakorralise teadaande puhul arutamisel jäädavalt ära võtta. (Naer. — J. Vain, stp: Kas põllumeeste rühm muud ei tahtnud kui kriisi, kas muidu kõik on selge?)

K. Ast (stp) (korra kohta.): Ei saa ju salata, härrad Riigikogu liikmed, et valitsuse teadaandmisega situatsioon teataval määral on muutunud, aga ometi ei ole sellest veel tingitud, et Riigikogu peaks selle päevakorra-punkti sootuks ära jätma. Muidugi on see ju valitsevate rühmade või senise koalitsiooni asi, kas nad soovivad läbirääkimisi pidada või mitte. Meie ei saa teid sundida läbirääkimistesse astuma. Ma juhin tähelepanu sellele, lugupeetud härrad, et Riigivanema teadaanne ei ole lihtne lahkumiskiri, vaid motiveeritud teadaanne. Seda esiteks. Teiseks on Riigivanema lahkumiskiri esitatud, nagu kirjas selgub, põllumeeste kogude erakorralise teadaande puhul. Põllumeeste kogude erakorraline teadaanne põhjustas selle lahkumiskirja. (Vahelhüüded.) Vaadake, juba selgub, et ei ole selge, mispärast valitsus lõpuks lahkus, aga selleks, et luua uut valitsust, on tarvis ometi selgitada, mispärast oli sunnitud vana valitsus lahkuma.

Tahaksin härra Riigivanemale komplimendi öelda, aga kahjuks ei ole ta praegu siin, — komplimendi selle eest, et ta märkas viimisel silmapilgul lahkumiskirja esitada. See oli valitsusele antud tingimustel kahtlemata kõige parem, ja veel parem oleks, kui Riigikogu võtaks vaevaks selgitada põhjusi, mispärast valitsus oli sunnitud lahkumiskirja esitama. Sellega meie kergendaksime ka uue valitsuse loomist, muidu peidame küsimuste otsad vette ja ei taha poliitilise situatsiooni kohta, niihästi meile endile, kui ka kodanikkudele, selguse saamist võimaldada. Sellepärast vaidlen härra Martinson'i ettepanekule vastu ja toetan päevakorra-punkti alalejätmist, arvates, et see tulus on poliitilise olukorra selgitamiseks, milleta raske oleks moodustada uut valitsust.

Juhataja **K. Einbund**: (Hääletatakse.) Rkl. Martinson'i ettepaneku poolt on 48 häält, vastu — 28, — seega on ettepanek vastu võetud.

5. Valga maa-omavalitsuse likvideerimise seadus — J. Soots'i, G. Otas'e ja R. Vreeman'i ettepanek.

J. Soots'i (põl) ettepanekul otsustatakse nähtava enamusega anda seaduseelnõu omavalitsuse komisjoni.

8. Orjapidamise kohta käiva rahvusvahelise konventsiooni kinnitamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

6. Loomataudide vastu võitlemise seaduse muutmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

9. Tapamajade ja liha järelvaatuse seaduse § 28 muutmise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu nähtava enamusega.

(Koosolekut hakkab juhatama abiesimees R. Penno.)

7. Katlamaksu kaotamise seadus — redaktsioon.

Redaktsiooni komisjoni aruandja O. Gustavson.

Seaduse lõpuredaktsioon võetakse vastu

nähtava enamusega.

Juhataja R. Penno: Korra kohta on ettepanek rkl. Martinson'ilt, lõpetada koosolek (Hääletatakse.) Poolt on 41 häält, vastu — 26 häält, — seega on ettepanek vastu võetud.

Lõpetan koosoleku.

Koosolek lõpeb kell 17.40 min.

Algkirjale alla kirjutanud:

Riigikogu esimees K. Einbund.

Abiesimees R. Penno.

Abisekretär J. Piisksr.

